

Helsinki
17.11.2023

Vammaispalvelulain soveltamisalaan liittyvä Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveysten ja Hyvinvoinnin laitoksen järjestämä kuuleminen 27.11.2023

Soveltamisala kirjoitettava tarkkarajaiseksi

Invalidiliitto katsoo, että vammaispalvelulain tulee säilyä vammaisten ihmisten sosiaalihuollon erityislakina, jonka nojalla järjestettävät sosiaalipalvelut perustuvat vammasta aiheutuviin yksilöllisiin tarpeisiin. Vammaispalveluiden tulee mahdollistaa vammaisten ihmisten oikeudet itsenäiseen elämään ja osallisuuteen YK:n vammaissopimuksen artiklassa 19 tarkoitetulla tavalla. Vammaispalvelut ovat osa yhteiskunnan tukipalveluita. Siten soveltamisalan tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen.

Soveltamisalaan tarvitaan uusia sanamuotoja

Vammaispalveluiden saamisedellytyksiin on nykyisin katsottu kuuluvan vaikeavammaisuuskriteerin, joka on määritellyt oikeudellisen perälaudan yksittäisessä palvelupykälässä suhteessa kuhunkin laissa säädettyyn sosiaalipalveluun. Vaikeavammaisuus ei ole diagnoosisidonnainen eikä ikärajasidonnainen elementti. Invalidiliitto ehdottaa lakiin kirjattavaksi vammaisuuden tai sairauden vaikeusastetta kuvaamaan termin ”vaikea”, joka kuvaa parhaiten tätä nykylaissakin olevaa oikeudellista vaikeavammaisuuden vaatimusta, jotta laki olisi tarkkarajainen ja täsmällinen. Toimintarajoitteen tulee olla myös olennainen, mikä erottelee sen lievistä ja ohimenevistä vammoista ja sairauksista.

Invalidiliitto esittää sosiaalisen toimintarajoitteen poistamista keväällä 2023 hyväksytyyn lain soveltamisalasta, koska sitä ei mainita YK:n vammaissopimuksen artiklassa 1 osana vammaisuuden kuvausta: ”...ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma”... Sosiaalinen toimintarajoite on käsitteenä hyvin epäselvä eikä tarkkarajainen, joka tulisi aiheuttamaan tulkintavaikeuksia lain soveltamisessa.

Eduskunta päätyi keväällä 2023 poistamaan vammaispalvelulakiesityksestä kokonaan ikärajan, mikä uhkaa lieventää tämän vammaisten ihmisten sosiaalihuollon erityislain pelkäksi yleislaiksi. Jotta tämä kehitys vältetään, niin Invalidiliitto ehdottaa lain soveltamisalaan lisättäväksi uuden alakohdan 4), joka on modifioitu nykyisin henkilökohtaista apua (8 c § 3 mom.) koskevasta ikärajuksesta. Oikeuskäytäntö henkilökohtaisen avun ikärajuusta koskien säilyisi soveltuvin osin uudenkin vammaispalvelulain soveltamisessa.

Invalidiliitto esittää seuraavia uusien pykälän sanamuotoja:

2 § Lain soveltamisala (...)

Tätä lakia sovelletaan henkilöön (vammainen henkilö), jonka:

- 1) **vaikean** vamman tai **vaikean** sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, ~~sosiaalinen~~ tai aisteihin liittyvä **olennainen** toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
4) palveluiden ja tuen tarve ei johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

INVALIDILIITTO RY

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja